

Foto: Eveline van Egdom

Mannen, stop het geweld tegen vrouwen

Bericht uit de Eerste Kamer Petra Stienen

1 | <https://geweldtegenvrouwenmelden.nl/data-en-cijfers/>

2 | <https://www.amnesty.nl/actueel/een-op-tien-vrouwelijke-studenten-slachtoffer-van-verkrachting-tijdens-studie>

3 | <https://slachtofferwijzer.nl/nieuws/femicide-geweld-tegen-vrouwen/>

4 | Overigens steunen veel vrouwen die gedachte ook, zo zien we dat bij genitale verminking ook vrouwen deze ernstige vorm van mishandeling in stand willen houden. Vaak vanuit de gedachte dat hun dochter anders niet huwbaar zou zijn.

5 | Lloyd-Roberts, S. (2016) *The War on Women: And the Brave Ones Who Fight Back*. Simon & Schuster UK. Zie ook Eve Ensler, auteur van *De Vagina Monologen*, die recent een opiniestuk in *The Guardian* publiceerde (onder haar nieuwe naam V) met de titel: 'Disaster Patriarchy, how the pandemic has unleashed a war on women'.

6 | <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/39/minder-slachtoffers-moord-en-doodslag-in-2018>

Geweld tegen vrouwen, omdat ze vrouwen zijn.¹ Als geweld tegen vrouwen een ziekte zou zijn, dan zouden we het een pandemie noemen. Honderden miljoenen vrouwen zouden jaarlijks slachtoffer worden van deze 'pandemie'. Eén op de drie vrouwen heeft namelijk fysiek of seksueel geweld meegemaakt, meestal door iemand uit de nabije omgeving. Dit is ook het geval in Nederland. Recent onderzoek van Amnesty Nederland toont aan dat 1 op de 10 studentes is verkracht, vaak door een bekende.² Wereldwijd sterven er iedere dag 137 vrouwen door geweld van een familielid, partner of ex-partner. In Nederland wordt elke tien dagen een vrouw vermoord. Omdat ze vrouw is. We noemen dit femicide.³

Geweld tegen vrouwen vindt overal ter wereld plaats omdat hun vaders, broers, echtgenoten vinden dat de vrouwen naar hun normen moeten leven. Vrouwen zouden volgens hen dienstbaar moeten zijn aan hun verlangens en behoeften, zowel in huis, in bed als op het werk. Op basis van traditie, cultuur, of religie, of op basis van het patriarchale idee dat mannen beter, superieur, krachtiger en machtiger zijn dan vrouwen.⁴ Wereldwijd zijn er mannen die vinden dat ze vrouwen mogen slaan, stalken, verkrachten, misbruiken, uitbuiten, en geestelijk en fysiek mishandelen. Auteurs zoals Sue Lloyd Roberts en Eve Ensler noemen dit geweld zelfs een 'oorlog tegen vrouwen'.⁵

Geschokt en vol ongeloof

Uiteraard wil ik niet alle mannen op een hoop gooien. Uiteraard zal de overgrote meerderheid van de mannelijke lezers van dit stuk het wel uit hun hoofd laten vrouwen iets aan te doen. Het klopt dat ook mannen zelf wereldwijd te maken hebben met geweld. Mannen worden veel vaker dan vrouwen slachtoffer van moord, afrekeningen in het criminele circuit en andere misdaden. Mannen hebben ook last van stereotype beelden over mannelijkheid waarin mannen het land moeten beschermen en pal moeten staan voor de eer van hun familie. In conflicten en gevangnissen worden ook mannen slachtoffer van seksueel geweld. Het percentage mannen dat in huiselijke sfeer te maken krijgt met geweld omdat ze man zijn ligt wel beduidend lager dan bij vrouwen.⁶ Daarnaast gaat het bij vrouwen vaak ook om het gevoel van veiligheid in de publieke ruimte. Zo zullen mannen 's avonds op straat wat minder snel hun sleutels vastklampen in hun hand als er een vrouw achter hen loopt dan dat vrouwen dat doen als er een man achter hen loopt. De meeste mannen zullen hun vrienden geen appje sturen dat ze veilig thuis zijn gekomen. De familie,

geliefden en vrienden van de vermoorde Claudia van Veen en haar twee dochtertjes, van Hümeýra Ergincanli en Sarah Everard – en vele van hun lotgenoten – hadden dat appje maar wat graag willen ontvangen.

Als de statistieken al niet voor zich spreken, zou ik de mannelijke lezers van dit stuk willen voorstellen om eens met de vrouwen in hun eigen omgeving te praten. Wanneer ik mannelijke vrienden en collega's vertel over wat vrouwen dagelijks meemaken, kijken zij mij soms geschokt en vol ongeloof aan. Sommigen lachen de voorbeelden weg met een uitspraak als: 'Ach, zo heeft die man het vast niet bedoeld'. Gelukkig zijn er steeds meer mannen die beseffen dat ook zij een rol hebben in het tegengaan van geweld tegen vrouwen. Zij erkennen dat ze zich moeten uitspreken in hun naaste omgeving als ze grensoverschrijdend gedrag van andere mannen zien, altijd en overal, hoe ongemakkelijk het soms ook is. Dat geldt ook als het gaat om het gedrag van collega's op werk, vrienden in de kroeg of familieleden. Mannen realiseren zich langzaam maar zeker dat ze een fundamentele rol hebben in de opvoeding van hun zonen en hen een ander beeld moeten bijbrengen over gezonde mannelijkheid en respectvolle benadering van de vrouwen in hun nabije omgeving en daarbuiten.

Ook op politiek niveau is er echt werk aan de winkel, want geweld tegen vrouwen is geen ziekte of pandemie. Het is een schending van de mensenrechten van vrouwen. Het is een grove schending van het recht van vrouwen op hun eigen keuzes: over met wie zij wanneer seks willen hebben, met wie zij willen trouwen, over toegang tot voorbehoedsmiddelen en veilige abortus, en over of zij wel of geen kinderen willen krijgen en hoeveel. Geweld tegen vrouwen is ook een schending van het mensenrecht van vrouwen om zelf te mogen beslissen hoe zij zich

kleden, waar zij willen werken, en dat zij hetzelfde betaald krijgen als mannen in dezelfde of soortgelijke posities. Geweld tegen vrouwen is een schending van het recht om niet te worden uitgesloten vanwege hun sekse of gender en het gaat vaak samen met uitsluiting wegens hun achtergrond, opleiding, religie, huidskleur of etniciteit.

Ook op politiek niveau is er echt werk aan de winkel, want geweld tegen vrouwen is geen ziekte of pandemie. Het is een schending van de mensenrechten van vrouwen

7 | Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (*Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women*, afgekort als CEDAW), ook wel bekend als het VN-Vrouwenverdrag.

8 | <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/06/01/kamerbrief-aan-de-eerste-kamer-inzake-beantwoording-vragen-over-de-terugtrekking-van-turkije-uit-het-verdrag-van-istanbul>

9 | <https://eerstekamer.d66.nl/2020/11/25/rapport-pace/>

Verdrag van Istanbul

Op 11 mei 2011 is in Istanbul een internationaal verdrag ondertekend dat als doel heeft deze mensenrechtenschendingen te voorkomen: het *Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld*, ook wel bekend als het Verdrag van Istanbul. Dit verdrag geldt inmiddels als de gouden standaard voor wetgeving en beleid om gender-gerelateerd geweld tegen te gaan, om slachtoffers te beschermen en daders te vervolgen. Het Verdrag van Istanbul is een belangrijke aanvulling op andere internationale mensenrechtenverdragen, zoals het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens en het CEDAW-Vrouwenverdrag.⁷ Afgelopen mei was er veel aandacht voor de tiende verjaardag van dit verdrag, maar er was weinig reden tot feestvreugde. President Erdogan had namelijk zojuist aangekondigd dat Turkije zich terugtrekt uit het Istanbul-verdrag. Volgens hem zou dit verdrag tegen de familiewaarden ingaan; een argument dat ook uit de mond van andere politici in Polen en Hongarije klinkt. Vaak gaat dit argument samen met een afkeuring van 'een opgelegde gender-ideologie' die maatschappijen zou ontwrichten.

De stap van Erdogan leidde tot veel protesten van mensenrechtenbewegingen en vrouwenrechtenorganisaties binnen en buiten Turkije. De toenmalige minister van Buitenlandse Zaken Stef Blok en vele andere Europese ministers onderstreepten het belang van dit verdrag. Ook in Nederland was er veel aandacht vanuit het maatschappelijk middenveld. Als actief lid van de *Committee on Equality and Non-Discrimination* van de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa stelde ik de Nederlandse regering Kamervragen, naar aanleiding van de brandbrief in *de Volkskrant* die was ondertekend door diverse Nederlandse auteurs, opiniemakers en vertegenwoordigers van mensenrechten- en Vrouwenrechtenorganisaties. Uit de antwoorden van de nieuwe minister van Buitenlandse Zaken Sigrid Kaag blijkt dat de Nederlandse regering zich actief blijft inzetten voor dit verdrag: 'Het kabinet maakt zich binnen de EU sterk voor het opnemen van referenties naar en oproep tot ratificatie van het Istanbul Verdrag en zij zet zich actief in voor een sterke positie van de EU tijdens de multilaterale onderhandelingen om afspraken over vrouwenrechten, gendergelijkheid, gelijke rechten van LHBTIQ-personen en SRGR te verdedigen en te bevorderen'.⁸ Hopelijk kan deze inzet onderdeel worden van een feministisch buitenlandsbeleid van het volgende kabinet. Als de coronapandemie namelijk iets duidelijk heeft gemaakt, dan is het wel dat meer aandacht voor gendergelijkheid en vrouwenrechten heel hard nodig is.

Mentaliteitsverandering

Afgelopen jaar schreef ik een rapport voor de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa over feministisch buitenlands beleid met als titel *Gender Dimensions of Foreign Policy*.⁹ Tijdens de gesprekken die ik voerde met diverse experts als onderdeel van mijn onderzoek viel me op dat bijna niemand over de rol van mannen sprak in het tegengaan van gender-gerelateerd geweld. En dat terwijl juist in het voorkomen van geweld tegen vrouwen, de mannen de belangrijkste rol vervullen.

Wat kun jij doen als man om dit geweld te stoppen? Wat kun jij doen als vader, als broer, als echtgenoot, als collega, als vriend? Of als politicus?

10 | Lees het opiniestuk van Marije Cornelissen en Jens van Tricht op: <https://www.trouw.nl/opinie/geweld-tegen-vrouwen-is-een-mannenprobleem-heren-help-ons-b6a905e8/>

11 | Zie voor een brochure over hoofdstuk 12 van het Verdrag van Istanbul: <https://edoc.coe.int/en/violence-against-women/7140-preventing-violence-against-women-article-12-of-the-istanbul-convention.html>

Ik hoop dat het nieuwe kabinet zowel op nationaal als op internationaal niveau gehoor zal geven aan de oproep die is vastgelegd in het Verdrag van Istanbul

Immers, wanneer zij ophouden met slaan, verkrachten, intimideren, uitbuiten en mishandelen, dan stopt het geweld tegen vrouwen. Iets te simpel wellicht? Natuurlijk, elke vorm van het tegengaan van mensenrechtenschendingen heeft zijn tijd nodig. Daarnaast blijft uiteraard ook de aandacht voor de slachtoffers van gendergerelateerd geweld van groot belang. Deze vorm van geweld zal echter blijven voortduren tot de samenleving, media en politici meer aandacht besteden aan de vraag: 'Waarom zijn er nog zoveel mannen die het normaal vinden om vrouwen te mishandelen, in welke vorm dan ook?' Geweld tegen vrouwen is immers met name een mannenprobleem. Daarom is het hoopgevend dat er steeds meer stemmen opgaan om juist mannen zelf te betrekken bij het tegengaan van het geweld tegen vrouwen.¹⁰ Niet door vrouwen in een huis vast te zetten of weerbaarheidstrainingen te geven, maar door mannen in de spiegel te laten kijken en zichzelf de vraag te laten stellen: Wat kun jij doen als man om dit geweld te stoppen? Wat kun jij doen als vader, als broer, als echtgenoot, als collega, als vriend? Of als politicus?

Laat het Istanbul-verdrag daar nu goede aanknopingspunten voor bieden. Hoofdstuk 12 gaat bijvoorbeeld over de preventie van geweld tegen vrouwen.¹¹ De tekst legt de nadruk op het belang van het tegengaan van de stereotype beelden van man en vrouw en de noodzaak tot cultuurverandering, zodat er voor geweld tegen vrouwen in onze samenleving geen ruimte meer komt. In artikel 12.4 staat een oproep, specifiek gericht aan mannen en jongens: *Parties shall take the necessary measures to encourage all members of society, especially men and boys, to contribute actively to preventing all forms of violence covered by the scope of this Convention.*

Inmiddels is gebleken dat het betrekken van mannen en jongens bij de inspanningen om een mentaliteitsverandering te bewerkstelligen, werkt. Bewegingen zoals #heforshe en internationale organisaties zoals Promundo en Menengage, en Nederlandse organisaties zoals Emancipator, laten zien dat het helpt als mannen zich uitspreken tegen geweld tegen vrouwen, zich inzetten voor gendergelijkheid en rolmodel willen zijn bij een betere verdeling van werk en zorgtaken. Ik hoop dat het nieuwe kabinet zowel op nationaal als op internationaal niveau gehoor zal geven aan de oproep die is vastgelegd in het Verdrag van Istanbul. Er is ten slotte maar één medicijn voor het daadwerkelijk tegengaan van geweld tegen vrouwen: erop toezien dat mannen stoppen met dit geweld. ●

Petra Stienen is adviseur, leiderschapscoach, auteur en Eerste Kamerlid namens D66. Ze is daarnaast leider van de Nederlandse delegatie van de Parlementaire Assemblée van de Raad van Europa (PACE).

Stelling

Meeregeren vanuit de Kamer ondermijnt de onafhankelijke controle door de volksvertegenwoordiging

Sociaal-liberaal debat

'D66 krijgt het voor elkaar' was de optimistische slogan voor de Tweede Kamerverkiezingen in 2017 – gebaseerd op het *track record* van beleidsresultaten, behaald vanuit de oppositie. D66 was het afgelopen decennium meester in het meeregeren vanuit de Kamer. In het verhitte debat over onze bestuurscultuur ligt deze innige relatie tussen Kamer en regering echter onder vuur. Daarom, in deze tijd van herbezinning, de stelling: Meeregeren vanuit de Kamer ondermijnt de onafhankelijke controle door de volksvertegenwoordiging. Gerard Schouw en Ruud Koole reageren.

Foto: Jeroen Mooijman